

UZSA

TELEPÜLÉSKÉPI ARCOLATI KÉZIKÖNYV

UZSA
TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV
2017.

TARTALOMJEGYZÉK

KÖSZÖNTŐ	3
UZSA BEMUTATÁSA.....	4
ÖRÖKSÉGÜNK.....	9
ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRESZEK.....	13
1. falusias lakóterület – bányászfalu	14
2. falusias lakóterület – Erdésztelep	16
Ipari, gazdasági területek	17
Bánya	18
Külterület.....	19
ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ	20
1. falusias lakóterület - bányászfalu	21
2. falusias lakóterület - Erdésztelep	26
Ipari, gazdasági területek	29
KÖZTERÜLETEK TELEPÜLÉSKÉPI ÚTMUTATÓJA.....	31
Utcák, terek, közparkok.....	31
Sajátos építmények, reklámok, cégérek.....	35
JÓ PÉLDÁK	36
IMPRESSZUM	42

KÖSZÖNTŐ

Tisztelt Uzsai Polgárok! Kedves Látogató!

Uzsa Településképi Arculati Kézikönyvét tartja a kezében, melyet községünk a Településkép védelméről szóló 2016. év LXXIV. törvény végrehajtása során alkotott meg. A kötet célja és feladata, hogy a törvényhozói szándéknak megfelelően segítsen bennünket, jelenlegi és a leendő lakosokat községünk hagyományos képének, arculatának megőrzésében.

A kézikönyv egyrészt számba veszi Uzsa természetes és épített értékeit, egyfajta „értékleltárral” szolgálva magunk számára, másrészt azok számára, akik Uzsán építkezni, felújítani terveznek. Iránymutatással szolgál arra vonatkozóan, hogyan tehetik ezt úgy, hogy közben óvják a falunk egyedi arculatában rejlő hagyományos értékeket. Ezért a kézikönyv nem csak értékeink konzerválásához nyújt útmutatást, hanem lakókörnyezetünk tudatos és a hagyományokat tiszteletben tartó fejlesztéséhez is.

Az Uzsán elvárt építészeti magatartás meghatározását természetesen az önkormányzat nem egyedül végezte el. A kézikönyv tartalma legalább annyira alapszik az itt élők véleményén, észrevételein, mint az önkormányzat munkáján. A közös munkában való részvételt ezúton is köszönöm!

Az Uzsáért való további sikeres együttműködés reményében kívánom Önnek a kézikönyv kellemes lapozgatását, és eredményes tervezést!

Szántói Imre
Polgármester

UZSA BEMUTATÁSA

Uzsa a Tapolcai-medence bazalt tanúhegyeinek nyugati tagja, a Láz-hegy keleti oldalán, a Lesence-patak völgyében fekszik. A község, a Kőbánya, az Erdésztelep és a vasútállomás, a 84-es út mentén, Tapolcától 6, Sümegtől 8 km-re található.

Uzsa rövid története

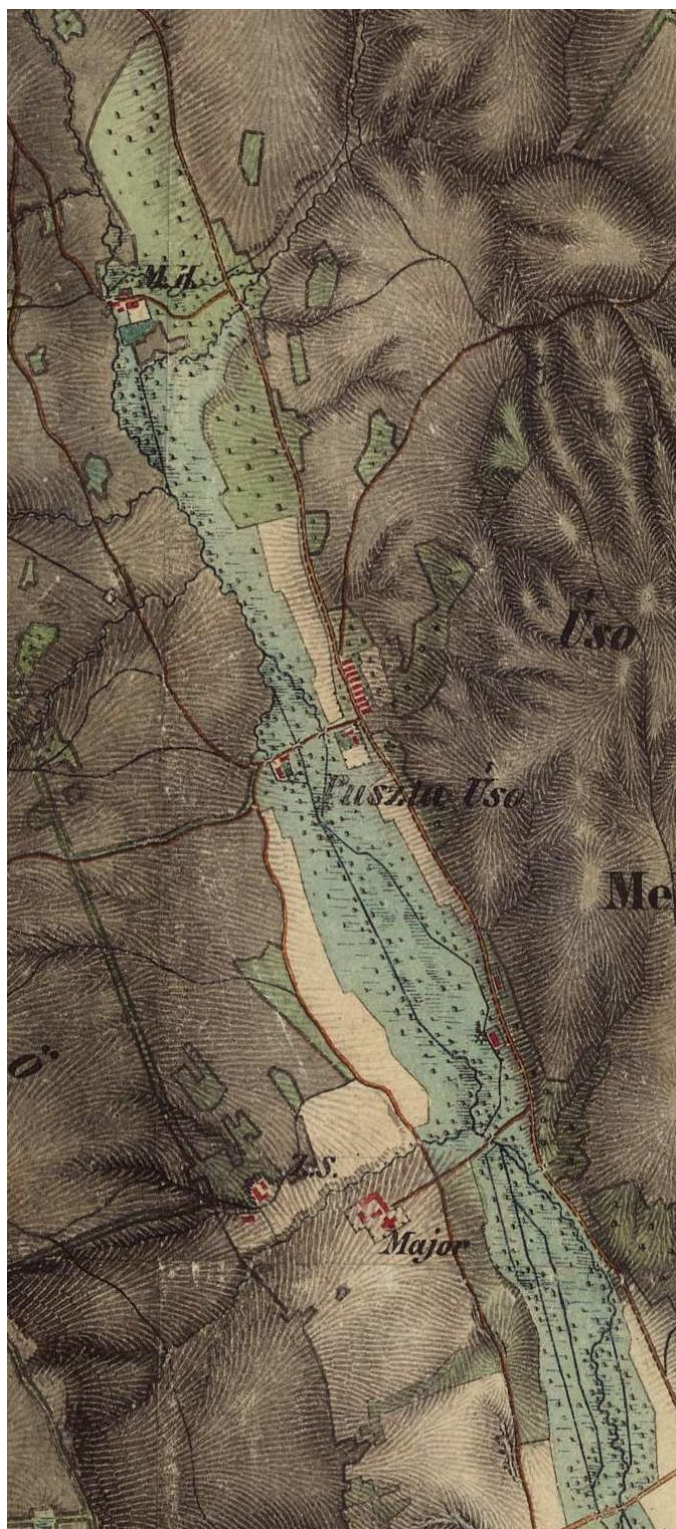
Uzsa Árpád-kori eredetű falu, melynek nevét 1287-ben említették először a források.

A település déli részén található lakott terület határában állt a Szentlélek tiszteletére szentelt pálos monostor, innen ered a Szentlélekuzsa név. A monostor romjai ma is láthatók. A falu a török megszállást követően a 17. századra elnéptelenedett. A 18. században 3 urasági malom állt a pusztában a Lesence-patak vizén és 2 erdőőri ház, a 19. században a források szerint 7 ház állt itt. A mai bányászfalu 1947-től kezdett kiépülni. Uzsabánya 1995-ig Lesenceistvánd külterületéhez tartozott.

Uzsa másik középkori lakott településrésze a Hubertus vadászaktól délkeletre kb. 700 méterre állt. A források a falu Szent György tiszteletére emelt templomát a 14. században említik. A falu nyomai ma is megtalálhatók a völgy erdővel borított peremén. Jól látható alapfalrészletek vannak, amely a templom és a kúria lehetett.

A mai Erdésztelep településrész, illetve a Vasutasteleptől északra található Írisz major épületei a 19. századtól szerepelnek a katonai felméréseken.

Uzsa 1995. augusztus 20-án vált önálló községgé.

*Második Katonai Felmérés (1806-1869)
forrás: <http://mapire.eu>*

2 | Uzsza bemutatása

Természeti értékek, látnivalók

A falu elsődleges vonzerejét az erdészet útjai mentén felfedezhető növény és állatvilága, a magaslatokról feltároló balatoni panoráma és a vadász és kiránduló turizmust kiszolgáló létesítményei jelentik.

A környező erdők maradandó élményt nyújtanak a természet kedvelőinek. A község melletti hegytetőről, és a 2015-ben épült Kecskvár kilátóból belátható az egész Tapolcai-medence. Kedvelt kirándulós hely a Szentlélek-forrás és a Sarvay-forrás.

A Lesence-patak partján egy ritka tőzegmoha-faj és a harmatfű nevű rovarévő növény él. Az "Uzsai égeres"-t ritka növényei (páfrányok stb.) miatt védetté nyilvánították. A mellette lévő csarabos (*Calluna vulgaris* nevű örökzöld törpecserje-állomány) elterjedésének ez a legkeletibb dunántúli pontja. Nagyon mutatós, amikor nyáratón halovány lilásrózsaszín virágainak tömege nyílik. A keleti oldalán levő lápfolt alhavasi és egyéb növényritkaságok tenyészhelye.

2 | Uzsa bemutatása

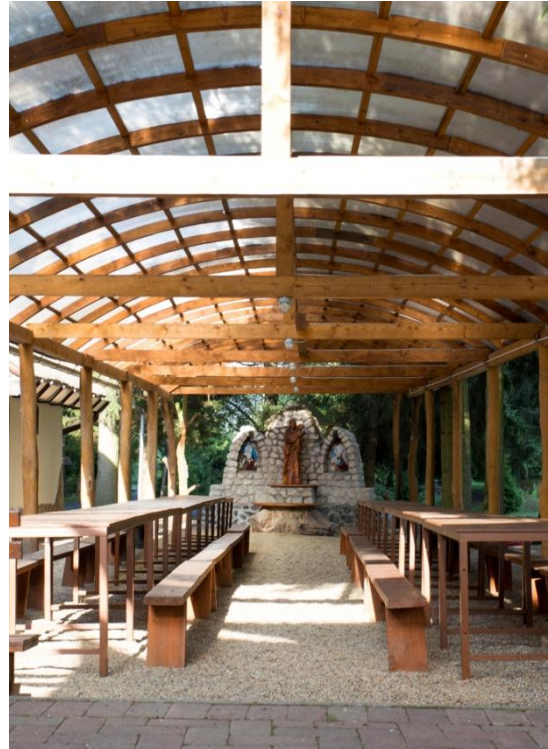
A Balatontól 15 km-re, a Bakonyban fekvő 11.300 hektár nagyságú uzsai vadászterületet csaknem 7.400 ha-on erdő borítja. Erdeinek kiváló vadeltartó képessége főleg a nagyvadnak kedvez. Állandó vadfajok a gím, a vaddisznó, a muflon és az őz. Az éves teríték meghaladja az 500 db-ot.

Az Uzsa Erdészeti Igazgatóság üzemelteti az úrbéri vadászházat, amely a sümeg-tapolcai összekötő út mellett található csendes erdei környezetben. Szórakozási lehetőség a 2012-ben kialakított erdész-vadász-lőtér, amelyen a lösport kedvelői űzhetik szabadidejükben tevékenységüket.

2 | Uzza bemutatása

A Kerekerdő szabadidőközpont egy erdővel körbevett, 2,2 hektáros terület, mely a vasútteleptől nem messze, a 84. főútról leágazó erdészeti útról közelíthető meg. A szabadidőközpontban panzió és 14 faház, fedett színpad, és saját művelésű kis biogazdaság is tartozik, ahonnan egyes alapanyagok a konyhába kerülnek. Nem titkolt szándékuk, hogy a környék értékes kincseit is bemutassák Kerekerdőn. Ennek első produktumai, a saját termelésű méz amit a kerekerdei méhek a környékről gyűjtögetnek, közben beporozva a kis biokertet is, és a saját készítésű szappanok amikben saját gyógynövények is felhasználásra kerülnek. A szabadidőpontban jógatáborok, edzőtáborok, iskolai kirándulások és táborok, családi és baráti összejövetelek kerülnek megrendezésre.

2 | Uzsa bemutatása

A bánya

Uzsán található Magyarország legnagyobb bazaltbányája, mely ma is a község fő megélhetési forrása. A bányát 1950-ben nyitották meg, ekkor épült ki a vasútvonal is.

A bazalt bányászata az újkori Magyarországon a XIX. században kezdődött. A Balaton felvidék tanúhegyei a vasútépítés fellendülésével kerültek a figyelem középpontjába. Az első kőfejtő a Sümeghez közeli Sarvaly hegyen nyílt, majd egyre és másra nyíltak a viszonylag kis méretű és helyi igények kielégítésére szánt bányák a Badacsony, a Hegyestű, a Halápi-hegy a Gulács stb. oldalában. A XX. század második felében már igen jelentős volt a bazalt bányászata és a gazdasági szükségszerűség mellett felmerültek a természeti környezet megóvásának kérdései is. A hatvanas években azután a Badacsony mellett több igen exponált hegy bányászata került beszüntetésre.

A megmaradt és nagyobb termelésre alkalmas, jó minőségű kőzetkészlettel rendelkező és a szállítás szempontjából is jó helyen lévő bányák – ilyen Uzsa – megmaradtak és műszaki fejlesztéssel korszerű bányákká váltak. A hatvanas, hetvenes években a bányák gépesítése jelentősen fejlődött és az út- valamint vasútépítés által igényelt jó minőségű termékeket nagy mennyiségben állították elő.

1992-ben az uzsai bányában igen jelentős beruházásokkal megteremtették a korszerű, nagy kapacitású termelés feltételeit és alkalmassá tették azokat a piaccgazdasági feltételek közötti sikeres működésre.

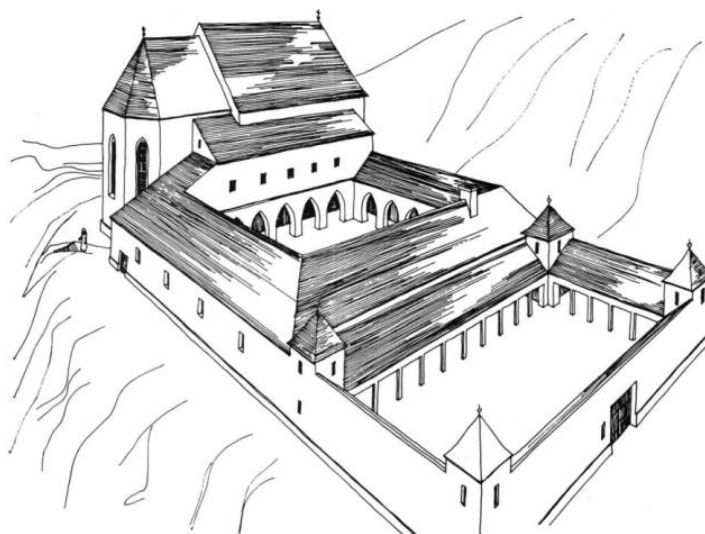
ÖRÖKSÉGÜNK

Uzsaszentléleki pálos kolostor

A templomnak ma már csak az alapfalai láthatóak, apszisának északi fala kb. 4-5 méter magas. A rom az uzsai bányai területén áll.

A templom egyhajós, a hajónál keskenyebb, nyújtott poligonális apszisú volt, a poligon sarkain támpillérek nélkül. Az apszis poligonja kvadrikus szerkesztésű, a nyolcszög öt oldalával zárul, talán boltozatos volt. A hajó déli oldalához két helyiség csatlakozott, valószínűleg bejárati csarnok és ossarium volt, valószínű már a ferencesek idejéből. A templomhoz északról csatlakozott a kolostor. Ebből két részlet maradt meg, mindkettőben egy-egy nyílással, valamint egy kevés alapfal-maradvány a nyugati oldalon. Az egyik nyílás boltozott, ez az udvar és templom közötti keresztfolyosót kötötte össze a sekrestyével.

Ádám Iván 1881-ben mérte fel a területet, akkor még a kolostor északi oldala és gazdasági épületei látszottak. 1970-ben Fehérváry Rudolf és Guzsik Tamás mérte fel a rom még látható részét. A 2000. év nyarán az állagmegóvást előkészítő részleges régészeti kutatásra került sor. A sérült falak kijavítását 2001-ben kezdték meg Thúry László régész irányításával.

10. ábra. A kolostor tiszti képe (Guzsik Tamás cívi rekonstrukciója).

Abb. 10. Perspektivisches Bild des Klosters (theoretische Rekonstruktion von Tamás Guzsik).

3 | Örökségünk

Helyi védelemre javasolt épületek

Uzsa belterületén két értékes épület található, melyet a 2007. évi helyi építési szabályzat helyi védelem alá helyezésre javasol.

Az egyik épület a Lázhegy utca 5-7. szám alatt található borászati épület, mely egyedi vakolat architektúrája miatt értékes.

3 | Örökségünk

A második épület a Liget utca 10. szám alatt áll, melyben eredetileg általános iskola, később óvoda kapott helyet. Tíz évvel ezelőttig vendéglátóhelyként üzemelt, azóta kihasználatlanul áll az épület.

3 | Örökségünk

Emlékművek

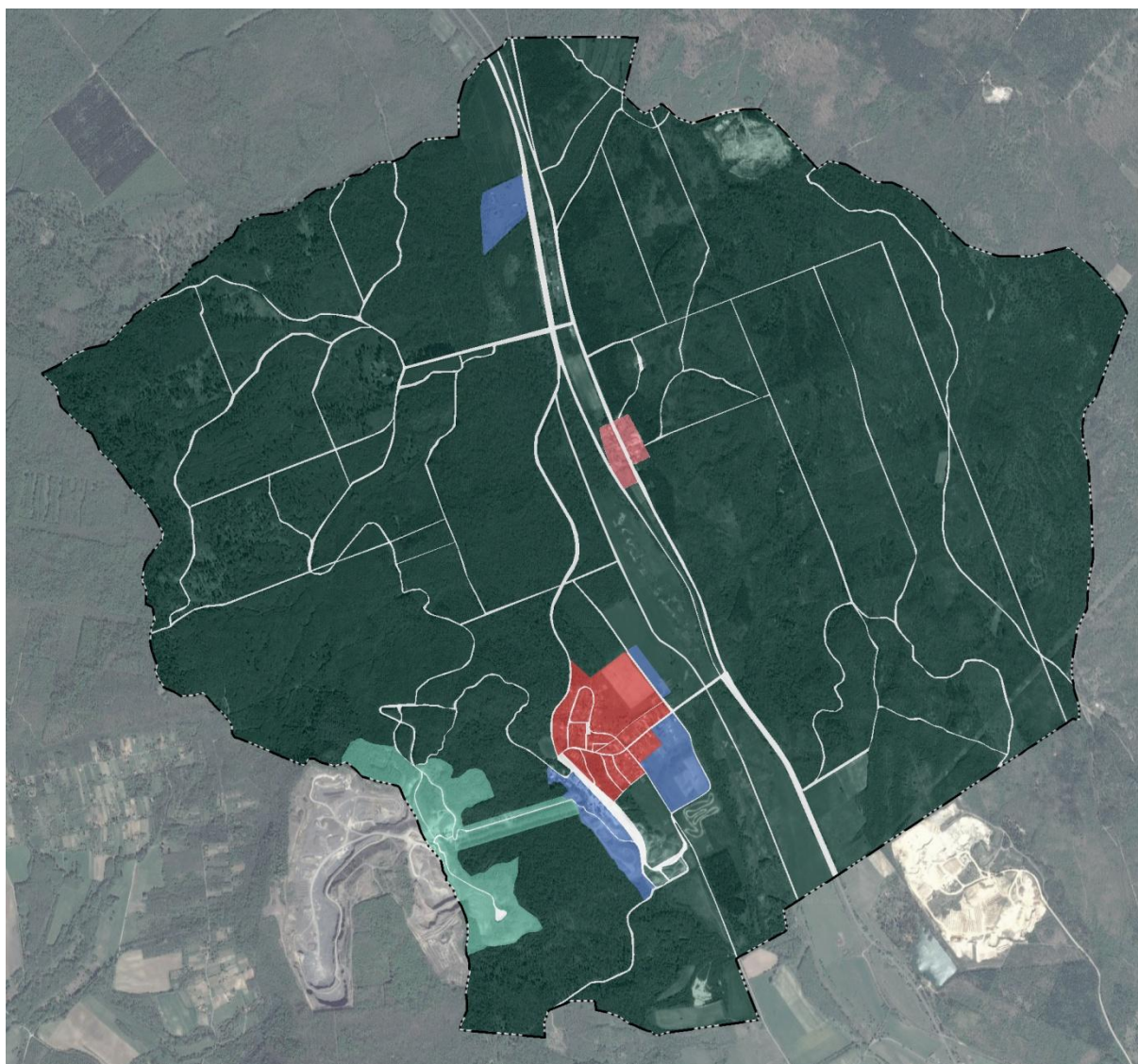
A bazaltbányából származó gépi kovácsoló kalapács a kultúrház előtti teret díszíti.

A kultúrház melletti parkban található a bazaltoszlopból készült bányászati emlékmű.

ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRESZEK

- 1. falusias lakóterület - bányászfalu
- 2. falusias lakóterület - Erdésztelep
- ipari, gazdasági terület
- bánya
- külterület

Uzsán összesen 5 eltérő karakterű településrész határolható le. A két falusias lakóterület közül jelentősebb a bányászfalu, ami a település mai belterülete. Az Erdésztelep egy kisebb lakott terület a 84. főút mentén. Uzsán található a térség legnagyobb bazaltbányája. Az ipari, gazdasági területek közül legjelentősebb a bányához kapcsolódó feldolgozó üzem. A külterület nagy részét erdők alkotják.

1. falusias lakóterület – bányászfalu

A mai központi belterület bányászfalunak épült, ennek köszönheti jellegzetes elrendezését, beépítési formáját. A kultúrházat is a bányától örökölte a falu, amely a falu kis lakosságára ellenére impozáns méretű. Csak a nagyterme százötven négyzetméter alapterületű. Valamikor komoly színházi előadások voltak itt, jelenleg fiataloknak szánt klubszoba, és nyugdíjasklub üzemel itt, melyhez konyha is tartozik.

4 | Eltérő karakterű településrészek bemutatása | bányászfalu

A volt Uzsabánya területe, a mai Uzsa falusias lakóterülete 1947 után épült ki, a munkástelepekre jellemzően egységes épületállomány és utcakép határozza meg. Fő utcája a Lázhegy utca, mely a 84. főutat köti össze a hegyre és a bányába vezető úttal.

Az épületek elrendezése a legtöbb utcában az utcával párhuzamos, illetve a Diófa utca végén és a Liget utca északnyugati részén szöveget zárnak be az utcával. Alaprajzuk elnyújtott téglalap, tetőformájuk egyszerű, kontyolás nélküli nyeregtető. A földszintes, helyenként beépített tetőterű házak ikresen csatlakoznak egymáshoz.

A közfunkciójú épületek eltérnek mind méretben, mind tájolásban a lakóépületek szigorú elrendezésétől, mint például a Kultúrház, a Polgármesteri Hivatal és orvosi rendelő épülete, és az élelmiszerbolt.

2. falusias lakóterület – Erdésztelep

Az Erdésztelep településrész mindössze 15-20 épületből áll, itt az épületállomány nagyobb változatosságot mutat. Legjelentősebb az Uzsa Erdészeti Igazgatóság épülete, valamint itt található az úrbéri vadászház is. Az út keleti oldalán állnak a régi épületek, melyek többségében az utcára merőleges elrendezésűek, míg a nyugati oldalon a később épült bányászfalura jellemző, utcával párhuzamos ikerházak épültek.

Ipari, gazdasági területek

Uzsa nagy kiterjedésű ipari és gazdasági területekkel rendelkezik. Ezek közül a legjelentősebb a kőbányához tartozó feldolgozó üzem, ahová egy kb. 600 méter hosszú szállítópályán keresztül szállítják a bányában kitermelt bazaltot. A belterület keleti részén, a Lázhegy utcában található a BASALTKER Építőanyag Kereskedelmi Kft. értékesítési irodája, és egy borászat. A Vasutasteleptől északra, a 84. főútról közelíthető meg az Írisz major.

Bánya

A bányát 1992 óta a BASALT AG cégcsoport tagjaként az uszai telephelyű Basalt-Középkő Kft. működteti. A bányában terméskövet, és különböző zúzottkő termékeket állítanak elő. A bánya partnerei elsősorban a közlekedésépítésben tevékenykednek, aszfaltot és betont kevernek, vasúti pályákat építenek, ill. vízépítési munkákat végeznek. A bazalt vegyi összetételénél fogva ásványgyapotot előállító üzemek alapanyagát képezi.

A bányászati termelő üzem kizárólagos értékesítését a BASALTKER Építőanyag Kereskedelmi Kft. végzi, uszai értékesítési irodája, és egyben központja a Lázhegy utca 1. szám alatt működik.

Külterület

Uzsa külterületét nagyrészt erdők borítják. A közigazgatási területet észak-déli irányban a vasút, a 84. számú főút és a Lesence-patak szeli ketté. A külterület északi részén, a Lesence-patak mentén található az Uzsa csarabos Természetvédelmi Terület. Két vasúti megállóhely is található a településen, északon Uzsa, délen Uzsabánya alsó. Uzsa megállóhelyénél található Vasutastelep, illetve innen ágazik le a kőbánya feldolgozó üzeméhez vezető iparvágány. A közigazgatási terület északi részén egy felhagyott külszíni fejtés, a belterülettől délre, a bánya mellett egy Moto Cross pálya található. Uzsa kedvelt kiránduló- és vadászhely, az ezekhez kapcsolódó építmények, valamint az állattartó építmények jellemzőek a külterületen.

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

Az építészeti útmutató az építkezni, felújítani szándékozók számára fogalmaz meg ajánlásokat, a településkép minőségi formálása, az arculati jellemzők erősítése érdekében.

Az útmutató eltérő karakterű településrészenként tartalmaz ajánlásokat az épületek telepítésére, terepalakításra, az előkertekre, a házak magasságára és tetőkialakítására, homlokzatképzésére és anyaghasználatára. Az épületek mellett a kerítésekre, a kertek kialakítására is ad javaslatot a Kézikönyv.

Az ajánlások a falusias lakóterületekre – a bányászfalura és az Erdésztelepre – , és az ipari, gazdasági területekre kerültek megfogalmazásra, de nem térnek ki külön a bánya területére és a külterületre.

A bánya arculatát elsősorban a rendeltetés határozza meg, alakítása sajátos szakmai szempontok mentén történik, amelyek túlmutatnak a Kézikönyv keretein.

A külterület alkotó mezőgazdasági- és erdőterületeken elhelyezett építményeket a funkcionalitás határozza meg, egységes karakterről ezeken a területeken nem beszélhetünk. Az anyaghasználatra és a településképbe illeszkedésre vonatkozó, többi eltérő karakterű területre megfogalmazott ajánlás a külterületi épületek esetében is érvényes.

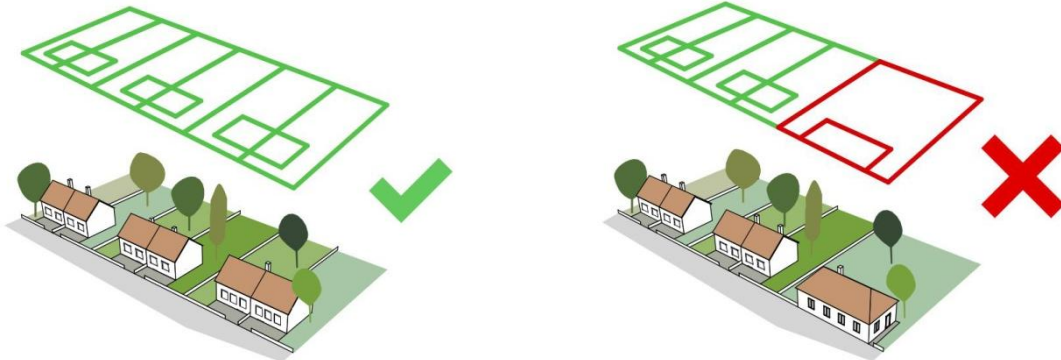
1. falusias lakóterület - bányászfalu

Telepítés, előkert

A bányászfalu területén az épületek ikresen csatlakoznak egymáshoz, az épületek tetőgerince egymással minden esetben párhuzamos, és a legtöbb utcában az utcával is párhuzamos, de a Liget utcában és a Diófa utcában a házak telepítése szöveget zár be az utcával, az épületek egymáshoz képest hátrahúzva, nem egy vonalban épültek. Az egymáshoz csatlakozó épületek alapterülete, és magassága azonos.

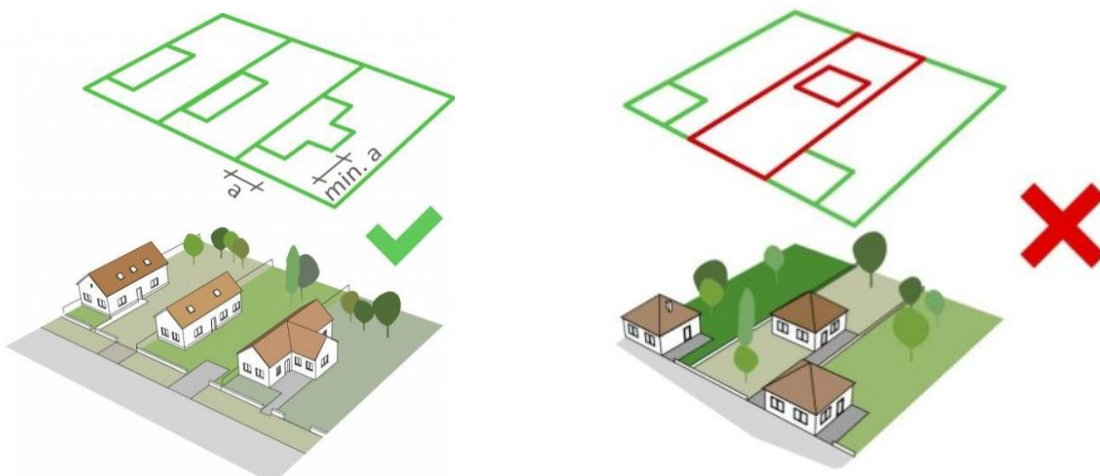
Az előkert mérete utcánként változik, de minden esetben kialakult, és az utcaszakaszon belül azonos.

A bányászlakások telepítése kialakult, az érintett utcák beépültek. Őrizzük meg a kialakult utcaképek egységes arcúlatát, a meglévő házak helyére ne építsünk a hagyományostól eltérő épületet! A második rajzon ábrázolt megoldás kivételesen, az utcasarok lezárásaként elfogadható.

A Lázhegy utcában, illetve a Lázhegy utcától északra kijelölt új, jelenleg még nem beépült lakóterületen az épületek telepítése, tömegformálása változatosabb, de az épületek tetőgerince jellemzően az utcára merőleges.

Új épület építése esetén ezeken a területeken az épület tetőgerince az utcára merőleges legyen, a házak a szomszédos épületekhez illeszkedjenek! Ha épületkiugrást létesítünk, a kiugró részt legalább olyan távolságra építsük az utcai homlokzattól, mint az utcai homlokzat szélessége.

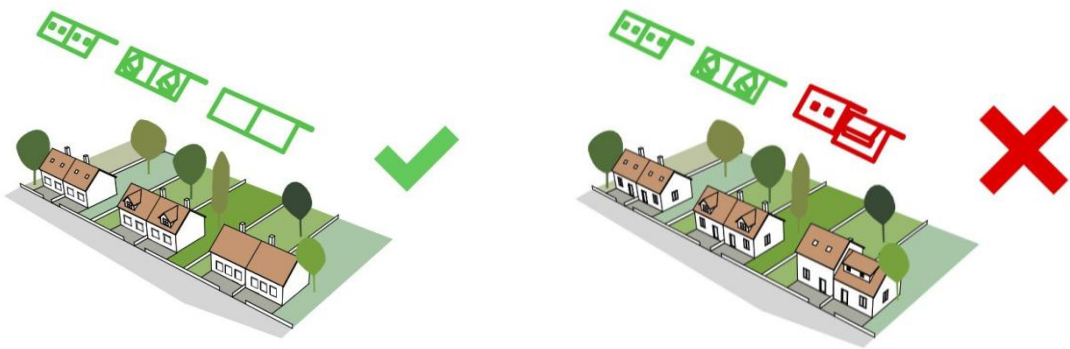
5 | Építészeti útmutató | bányászfalu

Magasság, tető kialakítása

A bányászfalu területén a lakóházak magassága földszintes, a tetőtér sok helyen beépítésre került. A beépített tetőtér megvilágítását jellemzően tetősikablakkal, vagy „kutyaóli” ablakokkal biztosítják, melyek nem változtatják meg az épület tömegét, magasságát.

A kialakult magasságtól ne térjünk el, tetőtérbeépítés esetén illeszkedjünk a szomszédos épületek megoldásaihoz! Ne létesítsünk olyan tetőfelépítményt, ami a tető hajlásszögét, formáját megváltoztatja! A tetőtéri ablakfelületek összterülete legfeljebb a tetőfelület 20 %-a legyen! A tető felújítása esetén minden esetben tartsuk meg a csatlakozó épületével azonos hajlásszögét, és magasságot, térfalat ne építsünk! A bányászlakások hagyományosan falazott kéménnyel épültek, ne építsünk szerelt kéményt!

A tető kialakítására vonatkozó ajánlások az új beépítésű területek, új épületek esetén is érvényesek, a tető hajlásszöge új épületnél 30-45 fok közötti legyen!

5 | Építészeti útmutató | bányászfalu

Homlokzatképzés, anyaghasználat

A bányászfaluban a hagyományos, vakolt homlokzat, visszafogott színhasználat jellemző. Használjunk elsősorban fehér, vagy természetes, anyagszerű színeket a homlokzaton! Uzsán hagyománya van a terméskő alkalmazásának a homlokzaton, lábazaton, kerítésen. Részesítsük előnyben a helyben megtalálható bazalt terméskövet, a helyben nem megtalálható építőanyagok tájidegen hatást keltenek, használatuk kerülendő! Fa burkolatot legfeljebb kis mértékben alkalmazzunk a homlokzaton!

Tetőhéjazatként hagyományos cserepet, betoncserepet, piros vagy barna sík palát, nádat, esetleg sötét tónusú kiselemes hatású fedést alkalmazzunk! Ne használjunk bitumenes zsindegy fedést, vagy rikító színű, fémlemez, hullámlemez és egyéb mesterséges hatású fedést az épületünkön!

Telken belül, illetve az ikresen csatlakozó épületeknél kiemelt figyelmet fordítsunk az egyes épületek építészeti kialakításának, anyaghasználatának összhangjára!

5 | Építészeti útmutató | bányászfalu

Nyílászárók

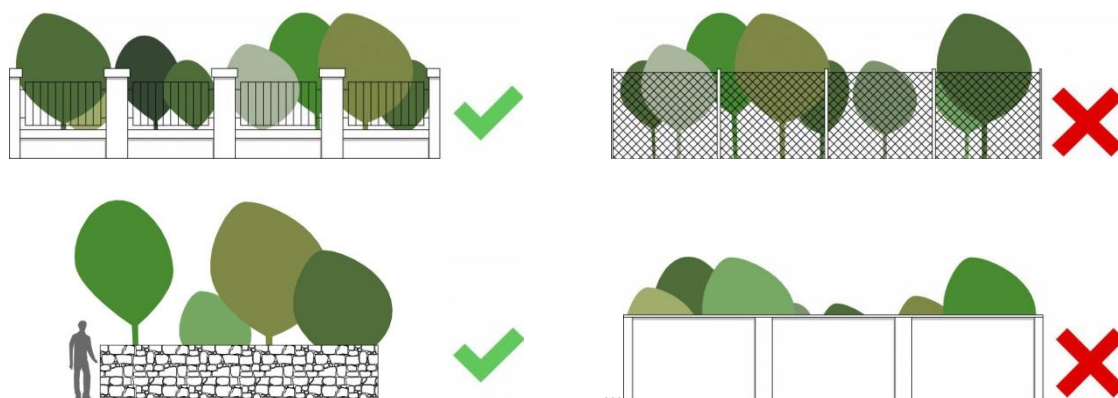
A bányásházakon a hagyományos nyílaskiosztást ne alakítsuk át. Új épületeknél törekedjünk a harmonikus nyílaskiosztásra, kerüljük a túldíszített, hivalkodó megoldásokat!

Kerítések

Az utcai telekhatáron a kerítés alacsony, maximum 50 cm magasságú lábazattal készüljön. A kerítés anyaga fából, kőből, vagy világos színű vakolt téglából legyen! A drótfonat kerítés szögesdróttal nem elfogadható.

Tömör kerítést csak helyi terméskőből építsünk, de ebben az esetben a kerítés legfeljebb 1,5 méter magas legyen! Az ennél magasabb, teljesen tömör, átláthatatlan kerítések barátságtalan utcaképet eredményeznek, építésük kerülendő! A belátás ellen alkalmazzunk növénytelepítést, élő sövényt, az áttört kerítés utólagos lefedése nádszövettel vagy egyéb anyaggal nem elfogadható!

5 | Építészeti útmutató | bányászfalu

Kertek

A kertek megtervezése során törekedjünk arra, hogy csak a legszükségesebb mértékig létesítsünk burkolt felületeket, legfeljebb a telek területének 10 százalékán! A burkolt felületeken előnyös a bazalt zúzottkő, kiselemes térburkolati elemek használata.

A kertekben az őshonos növényfajokat részesítsük előnyben, törekedjünk a háromszintű növényzet kialakítására – gyepfelület, cserjék, fák. A hagyományos kertekben az előkertben díszkert, az épület közelében a pihenés célját szolgáló kert jellemző. Veteményes, gazdasági jellegű kertet elsősorban a telek hátsó részén, az épület mögött létesítsünk.

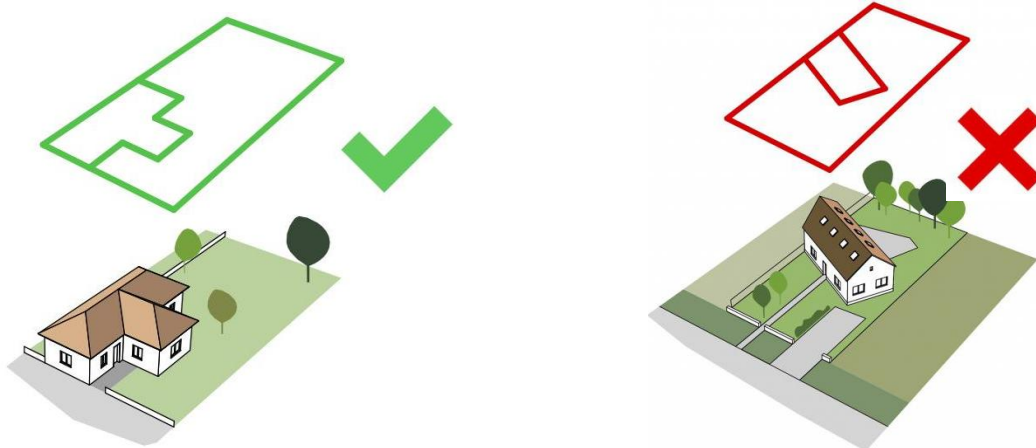

2. falusias lakóterület - Erdésztelep

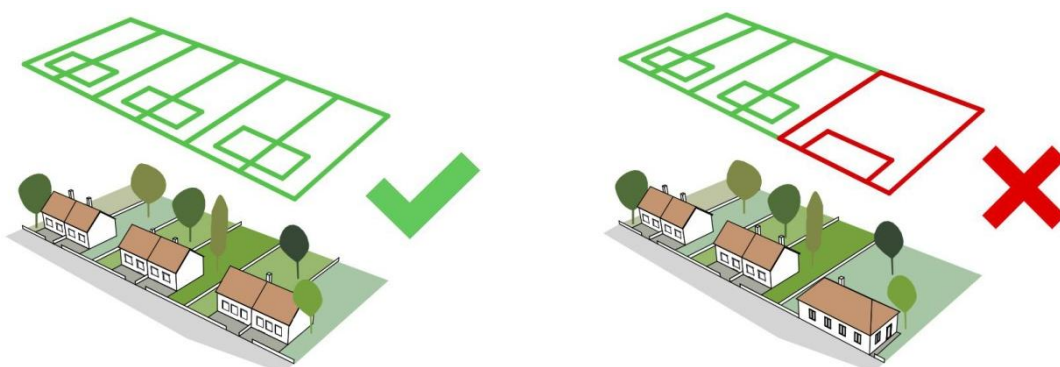
Telepítés, előkert

Az Erdésztelepen az épületek telepítése változatos, de alapvetően két típus különböztethető meg. Új épület építéskor, vagy meglévő felújításkor figyeljük meg a környező épületeket, és illeszkedjünk

Az út keleti oldalán álló, utcára merőleges régi épületek jellemzően előkert nélkül, az utcafrontra épültek. Itt a telkek nagy méretének köszönhetően az oldalhatáron álló hosszú házak viszonylag távol épültek egymástól. Az utcafronti épületek között, a telkek hátsó részén ezért több helyen keresztirányú épületek, melléképületek is jellemzőek.

Az út keleti oldalán álló bányászházak az utcával párhuzamos ikerházak, melyek minden esetben előkerttel épültek. A melléképületek a telkek hátsó részén, a főépülettel párhuzamosan helyezkednek el.

5 | Építészeti útmutató | Erdésztelep

Magasság, tető kialakítása

Az Erdésztelepen az épületek mindegyike földszintes. Az utcára merőleges tetőgerincű házak teteje kontyolt, az utcával párhuzamos tetőgerincű ikerházaké egyszerű nyeregtető. A bányászházak tetőtere beépíthető, ebben az esetben a bányászfalura vonatkozó ajánlásokat vegyük figyelembe!

Az utcára merőleges tetőgerincű, kontyolt tetejű házaknál jellegzetesség a T alaprajzú kialakítás, az oldalkert felőli épületkiugrás. Az épületkiugrás tetőzete általában szintén kontyolt, illetve az Erdészeti Igazgatóság épülete esetében nyeregtetős.

Homlokzatképzés, anyaghasználat

Az Erdésztelepen a bányászfaluhoz hasonlóan a visszafogott színhasználat, a hagyományos, vakolt homlokzat, a fa, a bazalt terméskő alkalmazása, és a pala, cserép fedés használata jellemző. Helyenként az oldalkertbe nyúló épületkiugrások teljes homlokzati felülete terméskővel burkolt.

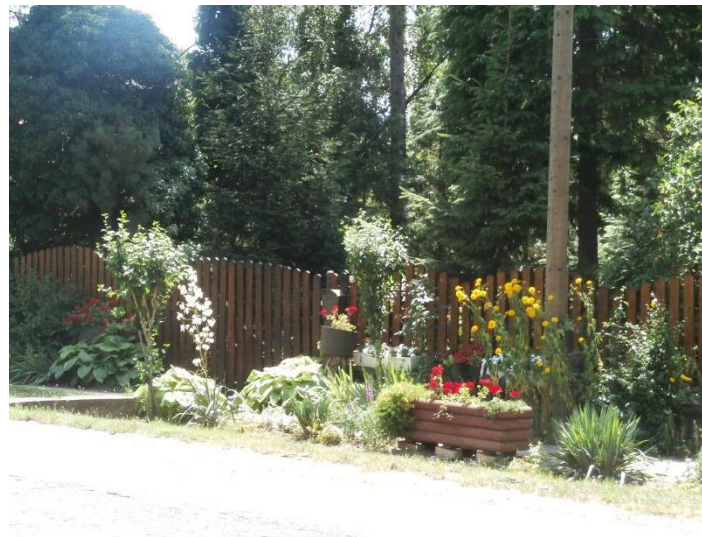

5 | Építészeti útmutató | Erdésztelep

Kertek, kerítések

A kertek kialakítása során a bányászfalura vonatkozó ajánlások is érvényesek. Figyeljünk az előkertünk gondozottságára, mely hozzájárul az Erdésztelep természetközeli, barátságos utcaképehez.

Az Erdésztelepen hagyománya van a tömör kőkerítésnek, terméskő kerítésoszlopok és lábazat alkalmazásának. A tömör kerítéseken a kapu minden esetben áttört legyen! A kő mellett az egyszerű léckerítés, fakerítés is jellemző, melyeket növénytelepítéssel is kiegészíthetünk!

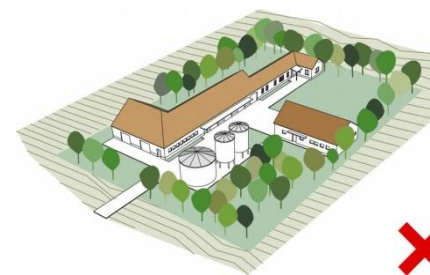
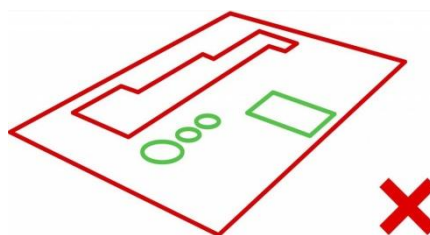
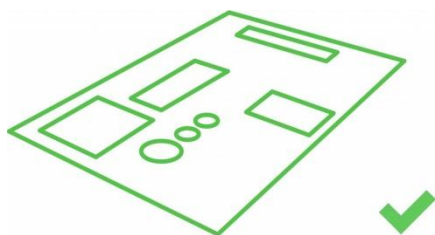

Ipari, gazdasági területek

Telepítés, magasság

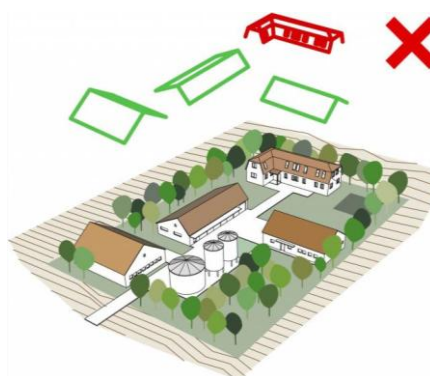
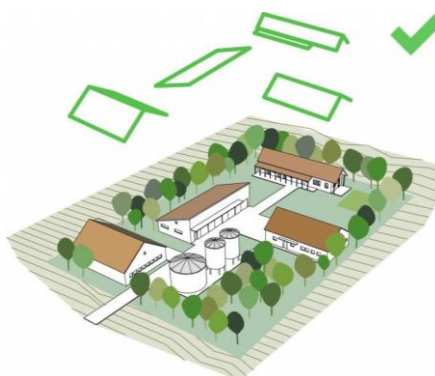
Az ipari, gazdasági területeken az épületek telepítése jellemzően szabadon álló. Új épület építése esetén kerülendő a különböző méretű és tömegű épületek egybeépítése, helyette inkább több, letisztult, egyszerű formájú épületet építsünk. Így elkerülhető a túlságosan nagy épületek túlzó, tájba nem illő összképe.

Az épületek magasságát a bányá esetében alapvetően a funkció határozza meg, a lakóterületek közelében ne építsünk a lakóházaknál magasabb épületet!

Tető kialakítása

Az ipari területeken a nyeregtető, félnyeregtető vagy lapostető jellemző. A túl magas hajlásszögű, összetett formájú tetők, tetőfelépítmények létesítése nem ajánlott, nem illeszkedik a meglévő ipari, gazdasági épületekhez.

5 | Építészeti útmutató | gazdasági, ipari területek

Homlokzatképzés, anyaghasználat

Az ipari területeken a hagyományos vakolt homlokzatképzés mellett a tégl- és kőburkolat jellemző. Törekedjünk a visszafogott, nem rikító színek alkalmazására. A meglévő épületeken a fehér, szürke és az építőanyagok természetes színei jellemzők. Amennyiben a cégprofil megjelenítése érdekében mégis elkerülhetetlen a rikító színek használata, figyeljünk arra, hogy ezt lehetőleg kis felületen, a környezetbe illesztve tegyük.

KÖZTERÜLETEK TELEPÜLÉSKÉPI ÚTMUTATÓJA

Utca, terek, közparkok

A fasorok kiemelik a település fő útvonalait, irányítják a tekintetet, és kellemes klímát, árnyékot biztosítanak az utcákon. Telepítsünk fasort, ahol elég széles az utca! Gondozzuk meglévő fáinkat, és a meglévőkkel azonos fajtákat telepítsünk! Ügyeljünk arra, hogy a megfelelő távolságra ültessük őket, figyelembe véve végleges méretüket. Olyan fajokat válasszunk, amelyek nem nőnek bele a felsővezetékbe, egyéb közművezetékbe és az út fölé, akadályozva a biztonságos közlekedést.

A járda és a közút közötti előkertek teremtenek kapcsolatot a magántelkek és a közterületek között. Uzsán a háztulajdonosok gyakran alakítják, gondozzák e területeket. Kerüljük a szemmagasságban takaró növényzet alkalmazását, különösen a kereszteződésekben. Használjunk élő növényeket, cserjéket a közterületeken!

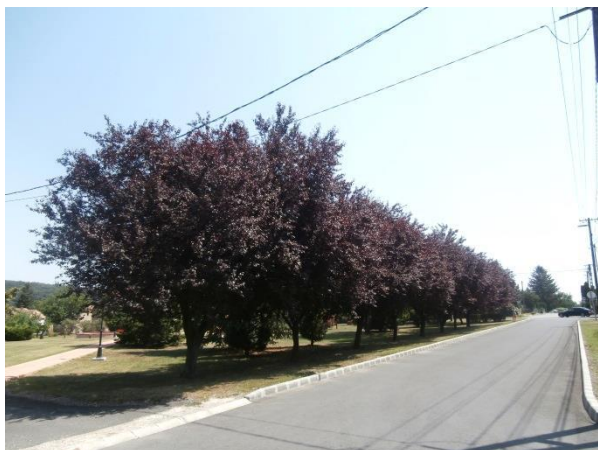
A járdák, terek gyalogos és vegyes forgalmát szolgáló felületein alkalmazzunk szürke kiselemes térkurkolatot, a gépjármű forgalmat kiszolgáló utakon aszfaltozott felületet! A parkolókat ipari, gazdasági területen aszfalttal vagy bazalt zúzottkővel, lakóterületen szürke kiselemes térkurkolattal, vagy bazalt zúzottkő felülettel burkoljuk.

6 | Közterületek településképi útmutatója | utcák, terek, közparkok

Uzsa településközpontjában egy szépen karbantartott, gondozott park áll, mely alkalmas a pihenésre, sétára, kikapcsolódásra. A parkban játszótér is található. Faállománya vegyes, értékes, idősebb fák és fiatal facsoportok egyaránt megtalálhatók.

A növénykiültetésekben törekedjünk a változatos, többszintű növényzet kialakítására, hogy a tér minden évszakban a legelőnyösebb oldalát mutathassa! Őrizzük meg a park értékes növényállományát, tartsuk tisztán a patakmedret, és gondoskodjunk az idősödő fák pótlásáról!

6 | Közterületek településképi útmutatója | utcák, terek, közparkok

A park arculatát meghatározzák hangulatát az egyedi részletek – a kiállított kovácsoló kalapács, a bazaltbányából származó hatalmas kőtömbből készített ivókút, a reprezentatív szökőkút, és a park közepét díszítő kis sziklakert.

Őrizzük meg, és hangsúlyozzuk az egyediséget, új építmények, növénykiültetések tervezésekor anyaghasználatban illeszkedjünk a meglévőkhöz, és figyeljünk arra, hogy ne takarják el egymást.

6 | Közterületek településképi útmutatója | utcák, terek, közparkok

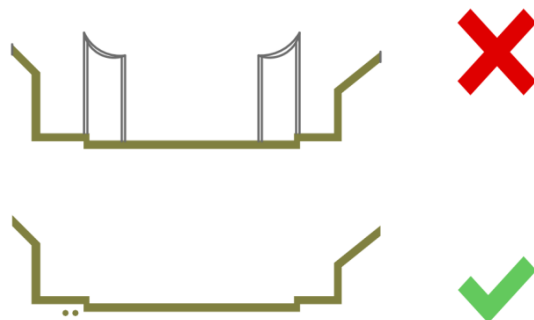
Uzsa közterületein igényes, fából készült, természetes hatású utcabútorok jellemzőek. A fából készült berendezések barnás, vagy vöröses árnyalatúra pácoltak. Kisebb mértékben jellemző a fém használata a parkban található kandaláberek, és a padok anyagában. Tartsuk meg az egységességet, alkalmazzuk a faluban hagyományos utcabútorokat! Figyeljünk a fa felületek karban tartására, lehetőleg egyszerre, ugyanazzal a színnel fessük le őket!

Sajátos építmények, reklámok, cégérek

A településközpontban lehetőség szerint törekedjünk a meglévő légekábelek föld alá helyezésére, mert zavaróan hatnak az utcaképben. Újabb felszíni infrastruktúrahálózatok elhelyezése nem javasolt, a meglévők jó karban tartása elegendő és szükséges.

Átjárós torony, és egyéb sajátos építmények létesítése a belterületen kerülendő, szükség esetén a mezőgazdasági területen biztosítsunk helyet számukra.

A kihelyezett tájékoztató táblák vállalkozásunk arculatát tükrözzék és informatívak legyenek. Uzsán a cégek és reklámhordozók: anyagban és színben az épülethez illeszkedjenek, legyenek egyediek és kreatívak.

A világító, neon cégek kerülendők, a külső megvilágítás előnyösebb. Lényeges szempont, hogy a reklámok, cégek arculata a reklámozott tevékenységre utaló, ahhoz igazodó legyen, és fontos, lényegi információt közöljön.

JÓ PÉLDÁK

Bányászházak

A bányászfaluban több szépen felújított, karbantartott bányászházat láthatunk, melyek példaként szolgálhatnak a felújítani szándékozóknek.

Ennek az épületnek az erkélyéről szép panoráma nyílik a környező hegyekre, az erkély ugyanakkor nem hivalkodó, anyaghasználatával, és visszafogott színével harmonikusan illeszkedik a bányászházak stílusához, újraértelmezve azt.

Az épület korszerűen, a mai kor igényeinek megfelelően felújításra került, a homlokzat pasztell színezése harmóniát sugall. Példaértékű a csatlakozó épületek anyag- és színhasználatának illeszkedése. A hátsó épületrész tetőtere beépítésre került, a benapozást tetősíklak segítségével oldották meg.

7 | Jó példák

Az épület hagyományos anyaghasználatának megőrzése miatt példaértékű. A településre jellemző, jellegzetes tetőcserepek, és az eredeti, zsalugáteres fa nyílászárók mindkét épületrészen egységesen kerültek felújításra.

7 | Jó példák

Sportöltöző

A sportpálya melletti sportöltöző tömege, arányai, fehér és szürke vakolt homlokzata, cserépfedése a hagyományos bányászházakat idézi. A kis épület jól illeszkedik a bányászfalu hagyományos arculatába.

7 | Jó példák

Bazalt kőbánya irodaépülete

A kőbánya irodaépülete modern építészeti kialakításával, harmonikus arányaival, és a helyi kő használatával a mai korban is megállja a helyét. A támfalon található „jószerencsét” felirat, mely a bányába tartó munkásokat köszönti, Uzsa arculatának egyik legjelentősebb szimbolikus eleme.

FORRÁSOK

<http://www.uzsa.hu/>
<http://demetergabor.gportal.hu/>
<http://balatonblog.typepad.com/balatonblog/uzsa/>
<http://palosepiteszet.webnode.hu/uzsa/>
<http://uzsa.gportal.hu/>
<https://veol.hu/uzsa/a-kobanya-eltartja-a-falut-a-megyeszeli-uzsa-husz-eve-onallo-es-folyamatosan-fejlodo-telepules-1679984>
<http://www.basalt.hu/hun/cegcsop/cegcsop.php>
<http://www.hmbp.webzona.hu/hu/magunkrol/uzsai-erdeszet>
<http://www.erdeiszallas.hu/szallasok/urberi-vadaszhaz>
<https://hu.wikipedia.org/wiki/Uzsa>
<https://www.programturizmus.hu/telepules-uzsa.html>
<http://lesence.lap.hu/uzsa/18272294>
<http://www.iranymagyarország.hu/info/uzsa/>
<http://www.kerekerdo.hu/kepgaleria/>
<https://www.programturizmus.hu/partner-hubertus-panzio-es-szabadidokozpont-uzsa.html>
<https://www.programturizmus.hu/partner-olcso-szallas-csoportoknak-hubertus-panzio-szabadidokozpont.html>
http://www.iranymagyarország.hu/urberi_vadaszhaz/I309145/kep-1/
[http://balcsi.net/balatonikilatok/uzsa-kecskevar-kilato#/
<http://fhmag.hu/wp-content/uploads/2014/09/d6.jpg>
<https://regitemplomok.wordpress.com/2016/06/23/uzsa-uzsaszentleleki-palos-kolostor/>](http://balcsi.net/balatonikilatok/uzsa-kecskevar-kilato#/)

Fotók:

Z.É. Műhely Városrendezési Tervező és Tanácsadó Kft.

További felhasznált képek:

címlap:

<http://uzsa.gportal.hu/picview.php?prt=147728&gid=1693794&index=3>

5. oldal, címer:

<http://www.nemzetijelkepek.hu/onkormanyzat-zalahalap.shtml>

6. oldal, Második Katonai Felmérés (1806-1869)

<http://mapire.eu/hu/map/secondsurvey/?layers=osm%2C5%2C42&bbox=1925609.3600075354%2C5923714.836195567%2C1934710.1436877393%2C5927875.876922841>

7. oldal, Kecskévár kilátó:

http://balcsi.net/balatonikilatok/uzsa-kecskevar-kilato#foobox-1/0/uzsa_kecskevar_kilato_01-1024x768.jpg

8. oldal, lőtér:

<http://fhmag.hu/wp-content/uploads/2014/09/d6.jpg>

8. oldal, *Úrbéri vadászház*

http://www.iranymagyarorszag.hu/urberi_vadaszhaz/l309145/kep-1/

9. oldal, *Kerekerdő szabadidőközpont, 3 fotó*

<http://www.kerekerdo.hu/kepgaleria/>

10. oldal, *bánya*

<http://uzsa.gportal.hu/picview.php?prt=147728&gid=1693794&index=5>

11. oldal, *Uzsaszentléleki pálos kolostor, a kolostor rekonstrukciója:*

<http://uzsa.hu/sites/default/files/hirek/fajlok/szent-lelek-monostor/vmm14197908fehervary.pdf>

11. oldal, *Uzsaszentléleki pálos kolostor, 2 fotó:*

<http://palosepiteszet.webnode.hu/uzsa/#&gid=1&pid=5>

<http://palosepiteszet.webnode.hu/uzsa/#&gid=1&pid=6>

13. oldal, *Liget utca 10.*

<http://uzsa.gportal.hu/picview.php?prt=147728&gid=544171&index=18>

16. oldal, *légifotó:*

<http://uzsa.gportal.hu/picview.php?prt=147728&gid=1693794&index=6>

19. oldal, *kőbányához tartozó feldolgozó üzem, 2 fotó:*

https://www.google.hu/maps/contrib/114380778232747850028/photos/@46.8897095,17.3404255,3a,75y,306.13h,85.68t/data=!3m7!1e1!3m5!1sAF1QipNwwLkYRAfIN0CD2u_jtppHcK3duSezq4G7P6Vf!2e10!6shhttps:%2F%2Fh5.googleusercontent.com%2Fp%2FAF1QipNwwLkYRAfIN0CD2u_jtppHcK3duSezq4G7P6Vf%3Dw203-h100-p-k-no-pi-22.949898-ya141.5-ro0-fo100!7i7168!8i3584!4m3!8m2!3m1!1e1

<http://uzsa.gportal.hu/picview.php?prt=147728&gid=1693794&index=2>

20. oldal, *bánya, 2 fotó:*

<http://www.basalt.hu/hun/cegcsop/cegcsop.php>

21. oldal, *erdei fotó:*

http://balcsi.net/balatoni-kilatok/uzsa-kecskevar-kilato#foobox-1/13/uzsa_kecskevar_kilato_14-1024x768.jpg

21. oldal, *panoráma a Kecskévár kilátóból:*

http://balcsi.net/balatoni-kilatok/uzsa-kecskevar-kilato#foobox-1/1/uzsa_kecskevar_kilato_02-1024x768.jpg

22. oldal, *légifotó:*

<http://uzsa.gportal.hu/picview.php?prt=147728&gid=1693794&index=4>

IMPRESSZUM

Uzsa Község Önkormányzata

<http://www.uzsa.hu/>

8321 Uzsa, Lázhegy u. 21
Polgármester: Szántói Imre

Készítette:

főépítész: Papp Zoltán Tamás
kiadvány: Z.É. Műhely Városrendezési Tervező és Tanácsadó Kft.

Készült Uzsa Község Önkormányzata megbízásából, a településkép védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvényhez kapcsolódóan.

A kiadványban felhasználásra kerültek a Lechner Tudásközpont Nonprofit Kft. által készített segédanyagok, ábrák.